

KADIN DAYANIŞMA VAKFI

6 Şubat Depremleri Sonrasında

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Mekanizmalarında

Son Durum

Mart 2023

6 Şubat Depremleri Sonrasında Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Mekanizmalarında Son Durum

Nergisten ben sorumluydum, ışıktan ve çocuklardan

Yanlış mı belledim, insan sorumluluktur.

Gülten Akın

6 Şubat depremlerinin ardından ortaya çıkan tabloda kamu kurum ve kuruluşlarının sorumluluklarını yerine getirmemeleri öfkemizi ve üzüntümüzü artırdı. Kadın Dayanışma Vakfı olarak, bu süreçte deprem sonrası dayanışmanın bir parçası olmaya devam ederken kadına yönelik şiddetle mücadele mekanizmalarının takipçisi olduk. Ulaştığımız bilgileri içeren bir rapor hazırlama ihtiyacı duyduk. Feminist bakış açısına sahip bir kurum olarak, toplumsal krizlerin yaşandığı dönemlerde ve afet durumlarında ilk gözden çıkarılanların; kadınlar, LGBTİ+'lar, çocuklar, mülteciler, engelliler ve yaşlılar olduğunu biliyoruz.

27 Şubat-3 Mart tarihleri arasında depremin yaşandığı iller dahil olmak üzere 44 ildeki Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM), Baro ve danışma merkezi bulunan kadın örgütlerine telefon yoluyla ulaşmaya çalıştık. Bu iller; Adana, Adıyaman, Antalya, Batman, Bingöl, Bitlis, Bursa, Diyarbakır, Elâzığ, Erzincan, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, Hakkâri, Hatay, Kahramanmaraş, Karaman, Kars, Kayseri, Kırıkkale, Kırşehir, Kilis, Kocaeli, Konya, Malatya, Mardin, Mersin, Muğla, Muş, Nevşehir, Niğde, Osmaniye, Rize, Sakarya, Samsun, Siirt, Sivas, Şanlıurfa, Şırnak, Trabzon, Tunceli, Van, Yalova, Yozgat illeriydi.

Öncelikle deprem sonrasında kadına yönelik şiddetle ilgili başvuru alıp almadıklarını sorduk. Şiddet başvuru sayılarındaki niceliksel artış/azalış durumunu öğrenmeye çalıştık. Sığınakların durumları ve kapasiteleri hakkında bilgi aldık. Deprem bölgesindeki illerde sığınakların hasar alıp

almadığını, sığınak hasar aldıysa burada bulunan kadınların başka illerdeki sığınaklara aktarılıp aktarılmadığını sorduk.

11 deprem ilinden Adıyaman, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya'da kadına yönelik şiddetle mücadele ile ilgili kurumlara ulaşamadık. Adana, Diyarbakır, Elâzığ, Gaziantep, Osmaniye, Şanlıurfa ulaşabildiğimiz illerdi. Bu illerde sığınakların hasar aldığını, hasar tespit çalışmalarının devam ettiğini, bazı sığınakların ise hasarlı olmasına rağmen kullanılmaya devam edildiğini öğrendik. Bölgeden ulaşabildiğimiz kamu kurumları, sivil toplum örgütleri kadınların şiddet nedeniyle yaptıkları başvuruların deprem sonrasında da devam ettiğini iletiler.

Hasarlı olan sığınak yerine kullanılan öğrenci yurtlarında kadınların güvenliğinin nasıl sağlandığı ile ilgili bilgi alamadık.

Deprem sonrasında kadınların barınma nedeniyle yaptıkları başvurular artıyor. Ankara ŞÖNİM'den aldığımız bilgiye göre deprem bölgelerinden gelen barınma talepleri; oteller ve yurtlar yoluyla karşılanıyor. Diğer illerin ŞÖNİM'lerine de benzer şekilde barınma amacıyla pek çok kadın başvuruyor. Bu talepler AFAD'a yönlendiriliyor. Şiddete maruz kalmış mülteci kadınlar da Türkiyeli kadınlar gibi, sığınağa yerleştiriliyor.

Barınma ihtiyacı duyan kadınlar civar illerdeki ilgili kurumlara başvuruda bulunuyor. Bingöl ŞÖNİM'le yaptığımız görüşme sonucunda deprem illerinden şiddet nedeniyle yapılan başvurularda çok artış olmadığı bilgisine ulaştık. Fakat çevre illerden, barınma ihtiyacıyla kadınların çocukları ile birlikte geldiklerini öğrendik. Bölgeye destek için giden meslek elemanları sığınakta kaldıklarını, ilk haftalarda Bingöl'deki sığınakların kapasite üstü çalıştıklarını aktardılar.

Ne yazık ki kadına yönelik şiddet deprem bölgelerinde de hız kesmeden devam ediyor. Enkaz altında ekiplerin kendini kurtarmasını beklerken dahi şiddet gördüğünü söyleyen kadın danışanlar bulunuyor. Bitlis KAMER Vakfı'ndan aldığımız bilgiye göre kadınlar deprem esnasında şiddet görmeye devam etmiş. Enkazın altında iki kızıyla birlikte şiddet gören bir kadın danışan

destek talep etmiş. Depremi hemen ardından şiddete maruz bırakılan kadınlardan çok sayıda başvuru alıyorlar, KAMER olarak yapılan şiddet başvurularında artış gözlemlemişler.

Deprem bölgelerine yakın illerde, deprem bölgelerinden şiddet nedeniyle yapılan başvuruların arttığını öğrendik. Örneğin Erzurum KAMER Vakfı deprem bölgelerinden Erzurum'a gelenlerle birlikte şiddet başvurularının da arttığını ifade etti. Özellikle psikolojik şiddet nedeniyle yapılan başvurularda artış gözlemlemişler. İlk gelen depremzedeler bir şekilde kurumlara yerleştirilmiş ancak şu an yerleştirme yapılamıyor. Benzer bir şekilde Kayseri ŞÖNİM'den aldığımız bilgiye göre deprem bölgesinden şiddet başvuruları alıyorlar. Bölgeden gelenler sığınakta kalıyorlar, bu nedenle sığınaklar kapasitelerinin üzerinde hizmet veriyorlar. ŞÖNİM yetkilileri yine de şiddet nedeniyle yapılan başvurular için sığınağa yönlendirme yapılabileceğini ifade ettiler.

Deprem nedeniyle ortaya çıkan psikolojik sorunlar kadınları olumsuz yönde etkiliyor. Van Star Kadın Derneği, deprem sonrasında kadınların psikolojik durumları hakkında bilgi verirken genç kadınların intiharlarının arttığını belirttiler.

Bazı illerde sığınakların, depremzedeler için kullanıma açıldığı bilgisini aldık. Örneğin Eskişehir ve Kayseri illerinde ŞÖNİM'den aldığımız bilgiye göre barınma talebiyle başvuruda bulunan depremzedelerden bazıları kadın sığınaklarına yerleştirilmiş. Bu durum, kadına yönelik şiddetle mücadeleyi, ikinci plana iterken, şiddetle mücadele süreçlerinde kadınların sığınağa erişiminde sorunlar yaratabilir. Ayrıca, gizlilik ilkesi ile çalışan sığınakların, şiddet dışında barınma amacıyla depremzedelerin kullanımına açılması güvenlik açısından ciddi tehlikeler yaratıyor. Bu tehlikeye yönelik herhangi bir önlem alındığına ilişkin bilgi alamadık.

Depremzedelerin barınma amacıyla yaptıkları başvuruları AFAD gibi kurumlara yönlendirerek çözüm üretmeye çalışan illeri şöyle sıralayabiliriz; Ankara, Bursa, Mardin idi.

Şiddetle mücadele mekanizmalarının aktif olarak çalıştığı iller; Batman, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Erzurum, Gaziantep, Hakkâri, Karaman, Kars, Kayseri, Mardin, Mersin, Siirt, Sivas, Tunceli, Van,

Yozgat idi. Bu illerden Diyarbakır, Erzurum, Yozgat'tan ulaştığımız kurum/kuruluşlar; kadına yönelik şiddet başvurularında deprem sonrasında artış gözlemlediklerini dile getirdiler. Batman, Bingöl, Hakkâri, Karaman, Kars, Siirt, Sivas illerindeki kurumlarla yaptığımız görüşmelerde henüz depremde kadınlardan şiddet nedeniyle başvuru olmadığı dile getirildi. Gaziantep, Mardin, Mersin, Tunceli, Van illerinden yaptığımız görüşmelerde ise deprem öncesindeki duruma benzer bir seyrde şiddet başvuruları alındığını öğrendik.

Karadeniz, Ege, Marmara illerinde kadına yönelik şiddetle mücadele mekanizmaları aktif olarak çalışmaya devam ederken; Eskişehir ve Kocaeli illerinde şiddet nedeniyle yapılan başvurularda artış olduğu dile getirildi. Trabzon, Yalova, Zonguldak illerinde ise şiddet nedeniyle yapılan başvuruların deprem öncesine benzer bir seyrde olduğu iletildi. Rize, Samsun, Bursa, İzmir, İstanbul, Tekirdağ illerinde ise depremde kadınların şiddet nedeniyle destek talebinde bulunmadıklarını öğrendik.

Diyarbakır ilinde ilgili kurumlarla yaptığımız görüşmelerde 2019 yılında belediye başkanının yerine kayyum atanmasının beraberinde getirdiği etkiler ifade edildi. Kayyum atamasından önce aktif danışma merkezleri olan; Bağlar Belediyesi Kardelen Kadın Evi, Bismil Belediyesi Nujin Kadın Merkezi, Ergani Belediyesi Selis Kadın Merkezi, Kayapınar Belediyesi Ceren Kadın Danışmanlık Merkezi, Lice Belediyesi Nujiyan Kadın Merkezi, Sur Belediyesi Amida Kadın Merkezi artık hizmet sağlamıyor. Yerel yönetimlere yönelik müdahalenin kadınların şiddetle mücadele mekanizmalarına erişmelerini de olumsuz etkilediğinin altını çizmek isteriz.

İller	Kurum/Kuruluş	Durum	Şiddet Başvuruları	Sığınak Kapasitesi	Sığınak Hasar Durumu
Adana	Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü	Aktif olarak başvuru alıyorlar		Sığınaklar kullanılmaya devam ediyor. Diğer illere nakil yapılmamış	Herhangi bir hasar yok. Bir yandan hasar tespit çalışmaları sürüyor.

	ŞÖNİM	Aktif olarak başvuru alıyorlar	Deprem sonrası şiddet başvuruları devam ediyor	Kapasite yetmediği için öğrenci yurtları sığınak olarak kullanılıyor.	Bir sığınakta çatlaklar var, hasar tespit çalışmaları devam ediyor.
	AKDAM Kadın Dayanışma Merkezi ve Sığınma Evi Derneği	Ulaşılamadı			
	Adana Barosu	Aktif olarak başvuru alıyorlar			
Adıyaman	Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü	Ulaşılamadı			
	ŞÖNİM	Ulaşılamadı			
	Kamer Vakfı Kadın Danışma Merkezi	Ulaşılamadı			
	Adıyaman Kadın Yaşam Derneği	Ulaşılamadı			
	Adıyaman Barosu	Ulaşılamadı			
Diyarbakır	Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü	Aktif olarak başvuru alıyorlar	Deprem sonrası şiddet başvurularının arttığı bilgisi verildi. Çadırlarda kalanlar için özel psikososyal ekipler kurularak destek vermeye başlamışlar		Sığınaklar hasar görmemiş, hizmete devam ediyor.

	ŞÖNİM	Aktif olarak başvuru alıyorlar	Depremden sonra şiddet başvuruları artmış		Sığınaklar hasar görmemiş, hizmete devam ediyor.
	Bağlar Belediyesi Kardelen Kadın Evi	Kapatıldı			
	Bismil Belediyesi Nujin Kadın Merkezi	Kapatıldı			
	Çınar Belediyesi Jinwar Kadın Merkezi	Aktif olarak başvuru alıyorlar	Şiddet başvurusu alınmamış		Sığınaklar hakkında bilgileri yok.
	Ergani Belediyesi Selis Kadın Merkezi	Kapatıldı			
	Kayapınar Belediyesi Ceren Kadın Danışmanlık Merkezi	Kapatıldı			
	Lice Belediyesi Nujiyan Kadın Merkezi	Kapatıldı			
	Sur Belediyesi Amida Kadın Merkezi	Kapatıldı			
	Kamer Vakfı Kadın Danışma Merkezi	Ulaşılamadı			
	Diyarbakır Barosu	Ulaşılamadı			
	Rosa Kadın Derneği	Aktif olarak başvuru alıyorlar	Depremden sonra şiddet başvuruları devam ediyor		
Elâziğ	Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü	Ulaşılamadı			
	ŞÖNİM	Ulaşılamadı			
	Kamer Vakfı Kadın Danışma Merkezi	Ulaşılamadı			
	Elâziğ Barosu	Aktif olarak başvuru alıyorlar	Deprem sonrasında boşanma talepleri artmış.		

Gaziantep	Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü	Ulaşılamadı			
	ŞÖNİM	Aktif olarak başvuru alıyorlar	Depremden sonra şiddet başvuruları devam ediyor	Yalnızca can güvenliği riski bulunan kadınlar Sığınakta	Hasar gören sığınaklar var. Kullanılmaya devam ediliyor.
	Kamer Vakfı Kadın Danışma Merkezi	Aktif olarak başvuru alıyorlar	Depremden sonra şiddet başvuruları devam ediyor		
	Gaziantep Barosu	Ulaşılamadı			
Hatay	Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü	Ulaşılamadı			
	ŞÖNİM	Ulaşılamadı			
	Hatay Barosu	Ulaşılamadı			
	Samandağ Belediyesi Kadın Danışma Merkezi	Ulaşılamadı			
Kahramanmaraş	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İl Müdürlüğü	Ulaşılamadı			
	ŞÖNİM	Ulaşılamadı			
	Kahramanmaraş Barosu	Ulaşılamadı			
Malatya	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü	Ulaşılamadı			
	ŞÖNİM	Ulaşılamadı			
	Kamer Vakfı Kadın Danışma Merkezi	Ulaşılamadı			
	Malatya Barosu	Ulaşılamadı			
Osmaniye	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü	Aktif olarak başvuru alıyorlar			

	ŞÖNİM	Aktif olarak başvuru alıyorlar	Depremden sonra şiddet başvuruları devam ediyor	Yalnızca şiddete maruz kalan kadınların başvurularını alıyorlar	Sığınaklarla ilgili de hasar olmamasına rağmen artçı depremler devam ettiği için kadınları daha güvenli bir bölgeye nakil işlemi gerçekleştirmişler.
	Osmaniye Barosu	Aktif olarak başvuru alıyorlar			
Şanlıurfa	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü	Aktif olarak başvuru alıyorlar			Sığınaklar hasar görmemiş, hizmete devam ediyor.
	ŞÖNİM	Ulaşılamadı			
	Kamer Vakfı Kadın Danışma Merkezi	Ulaşılamadı			
	Yaşamevi Kadın Dayanışma Derneği	Ulaşılamadı			
	Şanlıurfa Barosu Adli Yardım ve Kadın Hakları Danışma Merkezi	Ulaşılamadı			
Kilis	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü	Ulaşılamadı			
	ŞÖNİM	Ulaşılamadı			
	Kilis Barosu	Ulaşılamadı			

Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Sesleniyoruz:

Bu tablo kadına yönelik şiddetle mücadelenin pandeminin ardından bir kez daha kriz durumlarında ikinci plana itildiğini gösteriyor. Kadına yönelik şiddetle mücadele mekanizmalarının gereği gibi işlemediğini, 6284 sayılı Kanun'un tam anlamıyla uygulanmadığını biliyorduk. Depremi ardından, deprem bölgelerindeki kadınlar için bu mekanizmalara erişimin

neredeyse imkânsız hale geldiğini görüyoruz. Devletin hem anayasal hem de siyasal olarak öncelikli varlık sebebinin, sosyal devlet ve kadın-erkek eşitliği ilkeleri kapsamında kadınların şiddetsiz bir hayat sürmelerini mümkün kılmak olduğunu hatırlatıyoruz. Yaşam hakkımızı, İstanbul Sözleşmesini, 6284 sayılı Kanunun etkin bir şekilde uygulanmasını; eşit, özgür bir hayat edinmek için savunmaya devam edeceğiz. Bu doğrultuda kamu kurum ve kuruluşlarını sorumluluklarını acilen ve etkin biçimde yerine getirmeye çağırıyoruz:

1. Sığınak kapasiteleri arttırılmalı ve en kısa sürede yeni sığınaklar açılmalıdır.
2. Sığınaklar, kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında amacına uygun şekilde kullanılmalıdır. Sığınakların depremzedeler için kullanıma açılması, şiddete maruz kalan kadınların sığınaklara erişimini zorlaştıracak açıktır. Bu nedenle, depremzedelerin barınma ihtiyaçları için sığınaklar kullanılmamalıdır.
3. Şu ana kadar barınma amacıyla kullanılan sığınakların gizliliği ortadan kalktığı için acilen güvenlik önlemlerinin alınması gerekmektedir.
4. Bölgedeki kadın örgütleri aynı/nakdi olarak desteğe ihtiyaç duymaktadır. Kadın depremzedelere yönelik çalışmalarda bölgedeki kadın örgütlerinin görüşleri alınmalı ve bu örgütler kamu kurumları koordinasyon sürecine etkin biçimde dahil edilmelidir.
5. Kadına yönelik şiddetle mücadele mekanizmalarının ulaşılabilir olmadığı; Kilis, Malatya, Kahramanmaraş, Hatay ve Adıyaman'da acil önlemler alınmalıdır. Kadına yönelik şiddetle mücadelede gerekirse, gezici ekipler oluşturularak kamusal desteğin kesintisiz olarak devam etmesi sağlanmalıdır.
6. Deprem illerinde kadınların ihtiyaçlarına yönelik kadın çadır/konteynırların kurulması gerekiyor. Cinsel sağlık, kadına yönelik şiddet gibi konularda destek alabilecekleri kadınlara özgü alanların oluşturulması gerekiyor.